

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veličik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>

9395458

Jihlava – Staré Hory (Altenberg), Grabung. Nr. A 105/2004

Die Grabung, die seit Herbst 2004 bis Mai 2005 verlief, legte die Fläche von etwa 1,4 ha frei; dort sollen Familienhäuser aufgebaut werden. Es handelt sich um andere Teile des Areal der Bergbausiedlung, die in den Quellen als Antiquus mons – Altenberg genannt ist und die von uns seit dem Jahre 2002 erforscht wurde. Bei der Grabung wurden im Gebiet 9 Baureste identifiziert. Es handelt sich um Förderschächte, Spuren der Verarbeitung des Rohstoffs und den damit verbundene Herstellungsprozesse, vor allem das Schmiedehandwerk dienenden Bauten. Manche kann man möglicherweise auch als Wohnhäuser interpretieren.

Es wurden Erkundungswerke in Gestalt kleinerer Löcher oder kleinerer blinder Schächte gefunden. Die Förderungsschächte bilden regelmäßigen Löcher von ziemlich großen Durchmesser (2–3,5 m) und senkrechten Wänden; Böden wurden nicht erfaßt. Sie wurden mit umgesetzten kulturellen Schichten oder abgebautem Gangart gebildet. Die abgebaute Gangart wurde zerschlagen, zerkleinert und gemahlen. Die Frage des Erzröstens bleibt unklar. Objekte mit Feuerspuren können auch andere Tätigkeiten andeuten. Man legte verschiedene Gruben – Behälter, Rinnen und Troge frei, die als Reste der Erzaufbereitungsanlagen angesehen werden. Ihre Boden waren waagrecht und flach, die Wände senkrecht gestaltet. In einigen Bauten wurden auch Bruchstücke von insgesamt 8 Mühlsteine gefunden.

Jihlava – Staré Hory (Altenberg), Grabung. Nr. A 82/2005

Im Herbst 2005 hat man ungefähr 100 m von der oben behandelten Fläche (A 105/2004) ähnliche Befunde (Wohnobjekte, Schächte, Aufbereitungsanlagen u. s. w.) untersucht. Eine Besonderheit stellten Spuren von einem Weg und einem Graben dar, der sich zwar nicht eindeutig interpretieren lässt, die Funktion einer primitiven Fortifikation ist aber nicht ausgeschlossen. Alle diese Strukturen stimmen mit bisherigen Grabungsergebnisse überein und gehören in die Periode der ersten Blütezeit des Jihlavscher Bergbaus, d. h. seit 1240 bis etwa 1330.

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Smetanova ul. č. 8, parcela č. 2485. Vrcholný středověk a novověk (13.–20. stol.). Sídliště. Záchraný výzkum. Muzeum Vysočiny Jihlava.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán výkopem pro bazén ve dvorním traktu domu ve Smetanově ulici č. 8. Bez předchozího archeologického výzkumu byly zničeny původní kulturní vrstvy o mocnosti 0,5–1 m na ploše o rozměrech 7,50 × 8,30, tj. přibližně 30–60 m³. Ze zachovalých stěn jámy bylo patrné, že v celé ploše výkopu byly zničeny kulturní vrstvy, které můžeme na základě nálezů keramiky rámcově datovat do 14.–15. stol. V severovýchodní části parcely byla po odstranění přístavby částečně zničena zeď středověkého domu, která porušovala starší zasypaný suterén domu, jenž obsahoval zánikové kulturní vrstvy s nálezy keramiky z období 13.–14. stol. Okraj suterénu byl zachycen v šířce 2,20 m, dno se nacházelo v hloubce 2 m pod povrchem

dvora. Odečteme-li šířku zdi – 90 cm, která suterén porušila, můžeme konstatovat, že zničená část zasypané stavby měřila cca 1,30 × 5 × 1,50 m (tj. přibližně 10 m³). Na suterén středověkého domu navazoval v severozápadní části parcely zahloubený oválný objekt, který pravděpodobně tvořil jeho hospodářské zázemí. Keramické předměty nalezené na lokalitě dovolují objekt datovat do 14.–15. stol. Paleobotanickými analýzami se podařilo doložit jednak výskyt rumištní vegetace (zejména bez černý) a také zástupce užitkových druhů, jako např. ječmen obecný a oves nebo ostružiník křovištní a maliník. Rozbory spálených zbytků dřev byl zjištěn výskyt stromů, které poskytují kvalitní stavební a palivové dřevo (Kočár – Kočárová, 2005). Jedná se o buk (*Fagus*), jedlí (*Abies*), jasan (*Fraxinus*), smrk (*Picea*) a borovice (*Pinus*).

Ve druhé etapě výzkumu během rozšiřování výkopu pro bazén v jižní části dvora byly získány archeologické nálezy datující mohutnou kulturní vrstvu dvora (0,5–1 m) do 14.–16. stol.; kromě kuchyňské a stolní keramiky lze vyzdvihnout nálezy železných hrotů šípů. Na jižním profilu výkopu byl dokumentován profil zasypané jámy, jež byla vyhloubena do jílovitého podloží. Jednalo se s největší pravděpodobností o zásobní jámu s kónickými stěnami, která byla podle nálezů keramických nádob zasypana v 19. nebo na začátku 20. stol.

Třetí etapa výzkumu, při které byla sledována demolice domu č. 8 ve Smetanově ulici, přinesla dlejší poznatky o osídlení vnitřní části domu. Dokumentací profilů výkopů pro základ bylo zjištěno kulturní souvrství s nálezy fragmentů keramiky ze 13.–14. stol. v přední části domu, která nebyla v této době zastavěna. Kamenný dům, jenž byl postaven po zániku původní dřevohliněné stavby, začínal přibližně dva metry od dnešní uliční čáry směrem dovnitř domovního bloku. Intenzivní osídlení v období vrcholného středověku a novověku dokládají četné nálezy kuchyňského a stolního nádobí (hrnce, trojnožky, talíře) a kosti domácích zvířat.

David Zimola

Literatura

- Kočár, P., Kočárová, R., 2005: *Jihlava, Smetanova ulice 8*. Nálezová zpráva o archeobotanické analýze, Západočeský institut pro ochranu a dokumentaci památek Plzeň, o.p.s.
- Zimola, D., 2005: *Jihlava, Smetanova ul. č. 8, dvorní část*, Nálezová zpráva č. 10-04-I a II, uložen v archivu Muzea Vysočiny Jihlava.
- Zimola, D., 2005a: *Jihlava, Smetanova ul. č. 8*, Nálezová zpráva č. 65-05, uložen v archivu Muzea Vysočiny Jihlava.

Resumé

Jihlava (Bez. Jihlava). Smetanova Str. Nr. 8. Mittelalter – Neuzeit (13.–20. Jh.). Stadt. Rettungsgrabung.

KARVINÁ (k. ú. Karviná-město, okr. Karviná)

Park Boženy Němcové, p. č. 2, 9/1. Novověk. Hrobka. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický a antropologický výzkum v hrobce Larisch-Mönnichů v Karviné-Fryštátu byl vyvolán vyklizením hrobky před její stavební rekonstrukcí. Hrobka

vybudovaná v roce 1820 se nachází pod farním kostelem Povýšení sv. Kříže a je přístupná ze zámeckého parku. Cílem záchranného výzkumu bylo dokumentovat nálezovou situaci v hrobce a odborně vyjmout a antropologicky analyzovat ostatky z poškozených rakví tak, aby byla možná jejich oprava.

V hrobce o vnitřních rozměrech 5,3 × 7,1 m se nacházelo celkem 13 sarkofágů a rakví, z nichž některé byly označeny identifikačními štítky, a 1 kovová schránka se srdcem. V koutech hrobky po stranách malého oltáře se nacházely nejstarší rakve s pozůstatky hraběte Jana Josefa Larisch-Mönnicha (+1820) a jeho manželky Anny Marie, rozené von Mönnich (+1829). Rakve s ostatky jejich potomků a dalších příslušníků rodu byly dále ukládány při stěnách hrobky a do prostoru před oltářem, jedna z posledních zde uložených rakví náleží Jindřichu Larisch-Mönnichovi (+1918). Některé rakve byly v průběhu 2. poloviny 20. stol. vykradeny, o čemž svědčilo poškození rakví a stopy manipulace s ostatky. Antropologickým výzkumem těchto narušených rakví byly získány části obuvi a oděvu zemřelých a několik devocionálií.

Kromě rakví se v hrobce rovněž nacházelo větší množství předmětů, užívaných v průběhu pohřebních a zádušních obřadů, jednalo se např. o litinový kříž, několik svícňů a olejovou lampu. Po přemístění rakví do dočasného úložiště byl dále v průběhu stavebních prací dokumentován původní odvodňovací systém hrobky, sestávající z cihelných kanálků překrytých břidlicovými plotnami. Po dokončení rekonstrukce hrobky se předpokládá vrácení rakví a vyjmutých kosterních pozůstatků na původní místo.

Eva Drozdová, Michal Zezula

Resumé

Karviná (Kataster Karviná-město, Bez. Karviná). Boženy Němcové Park. Gruft. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

KARVINÁ (k. ú. Karviná-město, okr. Karviná)

(Masarykovo náměstí, p. p. č. 101. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum (PÚO akce č. 13/02) byl vyvolán rekonstrukcí Masarykova náměstí v Karviné-Fryštátu. Ve výkopech pro inženýrské sítě bylo na řadě míst dokumentováno souvrství komunikačního charakteru a několik zahloubených objektů. Ty se soustřeďovaly zejména v prostoru před zámekem, tedy v místě středověkých městíšť, ojediněle zahloubené objekty byly odkryty i ve vlastní ploše náměstí. Přední místo mezi nimi zaujímal rozsáhlý, pouze částečně zkoumaný objekt obdélného půdorysu s dvojitou dřevěnou stěnou, který lze interpretovat jako nádrž na vodu. Substrukci zdívá, zachycenou v jeho blízkosti, je možné považovat za pozůstatky kašny. Kromě těchto novověkých objektů se podařilo místy zachytit i starší situace s nálezy z přelomu 13. a 14. stol.

Michal Zezula, Lukáš Gál

Resumé

Karviná (Kataster Karviná-město, Bez. Karviná). Masarykovo Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Obr. 130. Karviná, hrobka Larisch-Mönnichů: Mosazný identifikační štít s rodovým erbem z rakve Jana Josefa Larisch-Mönnicha (+1820). Karviná-Fryštát, Gruft der Familie Larisch-Mönnich. Der Messingzettel mit dem Wappen aus dem Sarg von Johann Joseph Larisch-Mönnich (+1820).

KLOPOTOVICE (okr. Prostějov)

„Loučiny“. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum realizovaný v průběhu rekonstrukce VTL plynovodu mezi obcemi Hrubčice a Klopotovice (ZM 1 : 10 000, list 24-24-14, 372 mm od Z. s. č. a 178 mm od J. s. č.) zachytil dosud neregistrovanou lokalitu, která bezpochyby souvisí s vlastními počátky obce Klopotovice, (Clopot-houichi), listinně doloženou již k roku 1213 (Kopečný 1985, 16). Povrchovými sběry a drobnou sondáží získaný keramický materiál naznačuje sídlištní aktivity z období 12. a dále pak 2. poloviny 14. stol.

Pavel Fojtík

Literatura

Kopečný, F. 1985: *Jména obcí a osad prostějovského okresu*. Studie Muzea Prostějovska v Prostějově 1985. Prostějov.

Resumé

Klopotovice (Bez. Prostějov). „Loučiny“. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

KRALICE NA HANÉ (okr. Prostějov)

„Kralický háj“. Vrcholný středověk, novověk. Rybníky. Záchranný výzkum.

V průběhu záchranného archeologického výzkumu souvisejícího s pokračující výstavbou obchvatu Kraliček na Prostějovsku, přesněji s jeho II. etapou realizovanou na k.ú. obce Kralice na Hané, byly prozkoumány a zdokumentovány dva liniové výkopy (ZM 1 : 10 000, list 24-24-13, 149 mm od Z. s. č. a 348 mm od J. s. č.). Ty lze zejména na základě zjištění učiněných při větších plošných odkryvech (např. objekty K 505 a K 698 registrované při stavbě logistického centra společnosti HOPI, s. r. o., a obsahující keramiku 11. až 15. stol.: Šmíd 2004) interpretovat jako „vodní díla“ z období vrcholného středověku až raného novověku. Nepochybně souvisejí